

Sezona 2016/2017

Petak, 3. mart 2017. godine
Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

Za megalomane

Dirigent: **Kristijan Mandeal**

Solisti: **Janoš Benuš, Ištvan Flamer, Bence Mesaroš i Mate Hamar**, horne

Program:

A. Šenberg: *Ozarena noć*, op. 4

Trajanje: oko 30 minuta

R. Šuman: Koncert za četiri horne i orkestar, op. 86

Lebhaft

Romanze

Sehr lebhaft

Trajanje: oko 20 minuta

H. Berlioz: *Posmrtna i trijumfalna simfonija* op. 15

Posmrtni marš / Marche funèbre. Moderato un poco lento

Posmrtni govor / Oration funèbre. Adagio non tanto – Andantino un poco lento e sostenuto

Apoteoza / Apotheose. Allegro non troppo e pomposo

Trajanje: oko 33 minuta

Koncertmajstor: **Miroslav Pavlović**

Jedan od autora koji su na veoma specifičan način definisali muziku 20. veka je **Arnold Šenberg** (1874–1951). Njegovo stvaralaštvo polazi od poznoromantičarske osnove u periodu nakon Vagnerove smrti, da bi se potom autor okrenuo ekspresionističkim tendencijama razaranja tonaliteta i afirmaciji atonalne i dvanaestttonske muzike, kako bi u kasnom stvaralaštvu načinio sintezu navedenih elemenata. Jedno od značajnijih dela iz Šenbergovog ranog stvaralaštva je i poema za gudački sekstet ***Preobražena noć***. Napisana je 1899. godine i jedno je od niza dela (uglavnom solo pesama) inspirisanih poezijom Riharda Demela. U pesmi koja je poslužila kao tekstualni predložak za ovu poemu reč je o ženi koja svom voljenom priznaje da nosi dete drugog muškarca kojeg nikada nije volela. On joj saopštava da će dete prihvatiti kao njegovo. Sam tekstualni predložak nije od presudnog značaja za razumevanje poeme, zbog nedostatka dramske radnje, pre svega u pesmi, a onda i u njenoj transpoziciji u poemu za gudački sekstet. Samim tim, ova poema se često tumači i kao programska kompozicija apstraktnog sadržaja u jednom stavu. Delo je prvobitno napisano za konkurs Bečkog muzičkog društva, ali je ono odbacilo delo zbog, za ono vreme, poprilično nekonvencionalnih harmonsko-formalnih rešenja. Iako je u ovom Šenbergovom ostvarenju veoma jasno uočljiva sinteza Vagnerovog i Bramsovog muzičkog mišljenja, delo je opisano kao *prepis Vagnerove muzičke drame Tristan i Izolda, na kojem se mastilo razmazalo jer prepis nije stigao da se osuši*. Budući da je delo napisao prvobitno za gudački sekstet, kompozitor ga je 1943. godine preradio za gudački orkestar.

Robert Šuman (1810–1856) je jedan od predstavnika nemačkog romantizma, muzički kritičar i esejista, osnivač *Novog časopisa za muziku* i autor velikog broja dela različitih žanrova, od kojih su najpoznatija klavirska dela, solo pesme i simfonije, mada kompozitorov doprinos u svim ostalim tada poznatim žanrovima nije zanemarljiv. **Koncert za četiri horne i orkestar** nastao je 1849. godine, u jednom od stvaralački najplodnijih perioda svog života. Tradicionalna trostavna koncepcija ovog koncerta obogaćena je izrazito virtuoznim tretmanom solističkih horni koji se ogleda u kontrastiranju između četiri horne i orkestra, ali i četiri horne među sobom. Pored toga, u orkestraciji, uočljivo je veoma nežno prelamanje tonskih boja, koje je omogućeno samom prirodom solističkih instrumenata. Naime, horna, kao specifično „vezivno tkivo“ orkestra služi kao most koji povezuje „nesrodne“ orkestarske grupe. Budući da je u ovom koncertu reč o četiri solistički tretirane horne, situacija je donekle obrnuta. „Nesrodne“ orkestarske grupe na različite načine obogaćuju tonsku boju horne.

Francuski kompozitor **Hektor Berlioz** (1803–1869) je pod uticajem operne muzike svog doba želeo da na specifičan način, uplivom dramske radnje (koja neretko potiče iz vanmuzičkog izvora) obogati žanr simfonije, koji je pored kamerne muzike često bio zanemarivan u francuskoj muzici 19. veka usled dominacije operne muzike. Berliozovo simfonijsko stvaralaštvo nastajalo je između 1830. i 1840. godine, počev od čuvene *Fantastične simfonije*, u kojoj razvija koncept *idée fixe*, nakon koje je usledila simfonija *Harold u Italiji*, simfonija sa koncertantno tretiranom solo violom, potom simfonija sa solistima i horom, *Romeo i Julija*, po istoimenoj Šekspirovoj drami i poslednja, ***Posmrtna i trijumfalna simfonija***.

Berlioz ju je napisao prema porudžbini Francuske vlade za desetogodišnjicu Julske revolucije. Ovo prigodno ostvarenje koncipirano je u stilu francuske ceremonijalne muzike

kao trostavačni ciklus u kojem su svi stavovi u različitim tonalitetima, a svaki od njih može da se poveže sa nekim od opštih mesta različitih javnih ceremonija, što je uočljivo i iz samih naslova stavova. Tako je prvi stav posmrtni marš, drugi bi, uz koncertantni tretman solo trombona, trebalo da evocira svečani posmrtni govor, a treći, finalni stav je napisan u maniru svečanog marša. U skladu sa namenom, veoma je zanimljiva orkestracija ovog dela. U procesiji trgom Bastilja defilovalo je 200 muzičara - veliki vojni duvački marševski orkestar i perkusionisti. Naknadno je pridodata opcija da se za potrebe koncertnog izvođenja znatno reducira celokupan ansambl, kao i mogućnosti da se u poslednjem stavu ansamblu pridruže gudači, a u samom finalnom odseku hor.

Miloš Bralović*

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.